

บทที่ 4

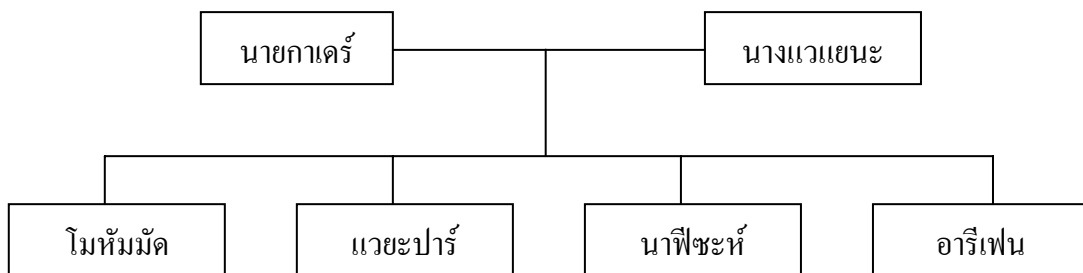
ชีวประวัติของ ดร. โมหัมมัด อับดุลกาเดร์

1. ชีวิตในวัยเยาว์

1.1 กำเนิด

ดร. โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ เป็นบุตรคนที่ 1 จากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน¹ ของ นายกาเดร์ อับดุลกาเดร์กับนางแวแยะนะ อับดุลกาเดร์ (ภาพที่ 2 หน้า 100) ท่านเกิดเมื่อวันที่ 3 เดือน มกราคม พ.ศ.2473 ที่บ้านฮือแร หมู่ที่ 3 ตำบล ยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2531:18) ท่านเกิดในครอบครัวนักธุรกิจมุสลิมซึ่งบิดาของท่านมีอาชีพค้าขายทั่วไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนมารดาของท่านก็ช่วยงานค้าขายอยู่ที่บ้านบางโอกาสก็ติดตามคุณพ่อไปต่างประเทศ คือ มาเลเซียเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุนี้ ดร. โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ นับว่าเป็นผู้ที่โชคคิดคนหนึ่งที่เกิดมาในครอบครัวที่ทำอาชีพค้าขายและฐานะทางการเงินที่ดีพอสมควร บิดาของท่านนับว่าเป็นผู้ใช้ชีวิตที่มีระบบและให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูบุตรเป็นสำคัญ โดยเฉพาะบุตรชายคนแรกของท่านคนนี้ (แวมี่เนาะ ตานิง, สัมภาษณ์ ,20 สิงหาคม 2545) ท่านมีการตระเตรียมเพื่อให้ลูกหลานของตนเองได้รับความสำเร็จในชีวิต

แผนภูมิแสดงครอบครัวอับดุลกาเดร์

1.2 การได้รับการเลี้ยงดู

ด้วยเหตุที่ครอบครัวทำอาชีพค้าขายและต้องการขยายกิจการและต้องสัญจรไปมาอยู่เป็นประจำ เพื่อความสะดวกและเจริญก้าวหน้าในกิจการ การงาน ครอบครัวของท่านจึง ตัดสินใจ ย้ายบ้านจากหมู่บ้านฮือแร ออกไปเปิดร้านที่ถนนสันติสุข ในเมืองปัตตานี เมื่อกิจการค้าขายเจริญขึ้นผู้

¹ น้องอีก 3 คน คือ 1. แวะะปาร์ 2. นาฟีซะห์ 3. อารีเฟน

เป็นบิดาต้องออกไปค้าขายในต่างประเทศครั้งละหลาย ๆ วันจึงจำเป็นต้องขอตัวนางแวมีเนาะ ตานิ่ง² ให้มาอยู่ที่บ้านช่วยเหลือลูกๆ และเฝ้าบ้านของท่าน (แวมีเนาะ ตานิ่ง) ได้กล่าวว่า

“ท่านเป็นเด็กชนมาก ๆ แต่มีความรับผิดชอบสูงตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อสมัยที่เรียนประถม ท่านต้องการอะไรสักอย่างท่านจะพยายามจนได้ พร้อมพูดจามีไหวพริบและฉลาดมากในการเป็นที่เลี้ยงให้กับ ดร. โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ไม่ต้องยุ่งยากอะไรมาก เพราะท่านเป็นคนเจ้าระเบียบอยู่แล้ว เพราะท่านได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้เป็นบิดาอยู่เป็นประจำ” (แวมีเนาะ ตานิ่ง (สัมภาษณ์), 20 สิงหาคม 2545)

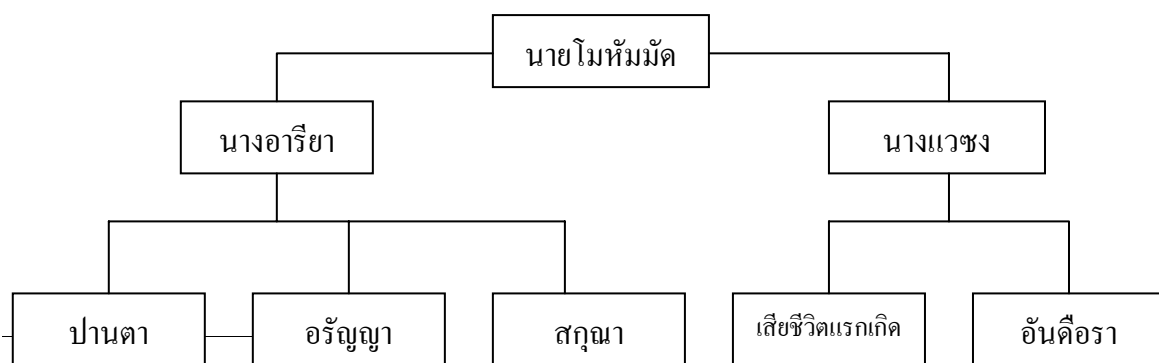
ชีวิตในวัยหนุ่มชอบแต่งกายที่ออกเป็นแฟชั่นรุ่นใหม่อยู่เสมอ ชอบคบเพื่อนทุกระดับ เป็นคนที่ไม่ถือตัว มีเพื่อนฝูงมากมาย ท่านมีเพื่อนสนิทอยู่ 3 คน

1. อดุลย์ ภูมิณรงค์ (อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดยะลา)
2. มานิต จารงค์ (อดีตศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 2 ยะลา)
3. เจ๊ะมามะ ยะโก๊ะ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา) (เจ๊ะมามะ ยะโก๊ะ (สัมภาษณ์), 12 กรกฎาคม 2546)

1.3 ชีวิตครอบครัว

ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ได้แต่งงานกับนางสาวอารียา ภูมิลำเนาจากกรุงเทพมหานคร ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน 3 คน³ และต่อมาได้แต่งงานกับนางสาวแวซง ภูมิลำเนาจากนราธิวาสเป็นคนที่สองอยู่กินจนได้ลูก 2 คน⁴ (อารีเฟน อับดุลกาเดร์,(สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2547) และได้อยู่กินจนเสียชีวิต

แผนภูมิแสดงครอบครัว ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์

² ลูกพี่ลูกน้องของมารดา

³ ลูก 3 คน 1. ปานตา อับดุลกาเดร์
2. อรัญญา อับดุลกาเดร์
3. สกุณา อับดุลกาเดร์

⁴ ลูก 2 คน 1. เสียชีวิตตั้งแต่แรกเกิด
2. อันดีอร่า (เสียชีวิต 2539)

2. การศึกษาและประสบการณ์

2.1 การศึกษาระดับประถมศึกษา

ดร.โมหัมมัด अबดุลกาเดร์ ได้รับการศึกษาครั้งแรกที่บ้านของตนเอง ซึ่งบิดาเป็นครูคนแรกที่สอนวิชาอัลกุรอาน ตั้งแต่ท่านอายุประมาณ 4 ขวบ ดังนั้นทำให้ท่านมีพื้นฐานใน การสะกดและอ่านภาษาต่าง ๆ ได้ดี โดยเฉพาะภาษาอาหรับและอังกฤษหลังจากบิดาได้ส่งท่าน เข้าเรียนประถมศึกษาใกล้บ้าน คือโรงเรียนบรียักบารุงราษฎร์ ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และจบประถมศึกษาที่นั่น (ภาพที่ 3 หน้า 101)

2.2 การศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ

ด้วยเหตุที่ผู้เป็นบิดาเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านศาสนาหลายคนจึงบางครั้งต้องนำละหมาด(โตะอิหม่า) ให้ชุมชนในหมู่บ้านเพราะท่านสามารถอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน ได้ดีคนหนึ่งจึงมีความต้องการให้บุตรมีความรู้ทางศาสนาเป็นพื้นฐาน จึงได้ตัดสินใจส่งบุตรของท่านไปศึกษาต่อที่ปอเนาะกรือเซะเป็นเวลา 3 ปี คือ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2486-2489 คุณมานิต จารงศ์ได้ให้ข้อมูลว่า “ครอบครัว अबดุลกาเดร์มีบุตรทั้งหมด 4 คน ผู้เป็นบิดาต้องการให้ลูกๆ ได้ใช้ชีวิตและเรียนรู้วิชาที่หลากหลาย ดังนั้นลูกคนที่ 1 คือ โมหัมมัด ท่านได้ส่งเสริมให้เรียนศาสนา คนที่ 2 คือเวาะปะอาร์ ท่านได้ให้เรียนภาษาจีน ส่วนคนที่ 3 คือนาฟีซะห์ ให้เรียนวิชาเกี่ยวกับอาหาร และคนสุดท้ายคือ อารีเฟนสนับสนุนและส่งเสริมให้เรียนภาควิชาสามัญในเมืองไทย และทุกคนสามารถประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่ได้อ่านเรียนมาจนสำเร็จ (มานิต จารงศ์.สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2546) ส่วนบรรดาโต๊ะครู ณาจารย์ที่ท่านร่ำเรียนมานั้นมีหลายคน ดังที่หะยียูโซ๊ะ ปือการอได้ให้ข้อมูลว่า

“บรมครูคนแรกของท่านคือ บิดาของท่านเองและที่ปอเนาะกรือเซะคือ หะยีมิง ส่วนที่ปอเนาะบานา คือหะยีมุสตอฟา บินหะยีวันนาวัน และมีอีกหลาย ๆ ท่านในช่วงที่ท่านไปศึกษาต่อที่รัฐกลันตัน ในประเทศมาเลเซีย” (หะยียูโซ๊ะ ปือการอ .สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2548) ส่วนลูกศิษย์ก็มีมากมายเช่นกัน ดังที่คุณมานิตย์ จารงได้ให้ข้อมูล ว่า

“บรรดาลูกศิษย์ของโมหัมมัด अबดุลกาเดร์นั้นมีหลายร้อยพันคน แต่ที่เด่น ๆ มีนายยูโซ๊ะ ชารเฟ ผู้จัดรายการวิทยุ 912 กรป.กลาง จังหวัดนราธิวาส นายอหมัด ชารเฟ อดีตผู้จัดรายการวิทยุ วท.16 ยะลา นายมาหะมะ คือระ ครูใหญ่โรงเรียนพัฒนาวิทยา ยะลา” (คุณมานิต จารงศ์.สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2546)

2.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

บิดาของท่านยังไม่ลดละที่จะให้ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ซึ่งเป็นบุตรสุดที่รักของท่าน ได้มีการศึกษาสูงๆ หลากหลายด้วยภาษา จึงส่งไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนภาษาอาหรับ ยาเมะมร์เบา รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย (ภาพที่ 4 หน้า 102) จากความที่เป็นคนเก่งและมีความมั่นใจสูง กอปรกับผู้เป็นบิดาได้ซื้อรถจักรยานยนต์ (ซอบเปอร์) (ภาพที่ 5 หน้า 103) ทำให้ท่านเริ่มเที่ยวไปในรอบเมืองอยู่เรื่อย ถึงกับถูกสั่งพักการเรียนกลางคัน ความทราบถึงบิดาก็เลยได้ย้ายให้ไปเรียนที่โรงเรียนภาษาอังกฤษ อิสลาห์สกูล (Islah school) จนจบระดับไฮสคูลที่นั่น (ภาพที่ 6 หน้า 104)

เมื่อท่านถูกย้ายไปเรียนที่โรงเรียนใหม่ทำให้ท่านเริ่มคิดใหม่ทำใหม่โดยการมุ่งมั่น สนใจต่อการเรียนมากขึ้นเป็นลำดับ ทุกครั้งที่ทางโรงเรียนมีกิจกรรมท่านจะเข้าร่วมเสมอจนเป็นที่รักใคร่ของ ครูบาอาจารย์และผู้บริหารพร้อมทั้งเพื่อนฝูงในโรงเรียนด้วยกัน

เมื่อครั้งที่โรงเรียนได้มีกิจกรรมลูกเสือท่านได้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและได้ทุ่มเททั้งกายและใจในกิจกรรมของลูกเสือทุกอย่างจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าลูกเสือ (Patrol Leader 12th Group Kota Bharu) และได้เป็นตัวแทนเข้าประชุมลูกเสือโลกครั้งที่ 1 ที่ควาลัมเปอร์ เมื่อปี พ.ศ. 2494 (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2531: 4) (ภาพที่ 7 หน้า 105)

และในปีเดียวกันท่านสอบเข้าอบรมประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาจนสำเร็จเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 (ภาพที่ 8 หน้า 106) ตลอดระยะเวลาที่ท่านอยู่ในโรงเรียนนั้นสิ่งที่ท่านชอบมากคือ การเล่นกีฬาฟุตบอล และกีฬารักบี้ เพราะกีฬาทั้งสองประเภทนี้ฝึกให้ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและของส่วนรวมทำงานเป็นทีม มีการวางแผนทำงานเป็นระบบ ฝึกให้มีความอดทนสูง รู้จักการให้อภัย รู้แพ้ รู้ชนะ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา (ภาพรูปที่ 9 หน้า 107)

หลังจากนั้นบิดาของท่านมีความต้องการให้ท่านมีความรู้ทางด้านภาษาไทยจึงได้เชิญเรียกกลับ มาเมืองไทยแล้วส่งไปเรียนต่อที่กรุงเทพมหานคร ที่โรงเรียนกรุงเทพการบัญชี เพื่อจะได้มีความรู้ในด้านการทำธุรกิจค้าขายบ้าง (อารีเฟน อับดุลกาเดร์, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2546) ด้วยความที่มีความคล่องตัวในเรื่องของภาษาและประสบการณ์จึงได้รับอนุปริญญาทางพิษวิทยาและการบัญชี เมื่อปี พ.ศ. 2497 (ภาพที่ 10 หน้า 108)

2.4 การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ นั้นส่วนมากท่านจะเรียนและทำงานหาประสบการณ์ควบคู่อยู่ตลอดจนถึงระดับปริญญาเอก เพราะท่านถือว่าการเรียน การหาประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติ ฝึกวิธีทำงานนั้นสำคัญ ดังนั้น ท่านจึงสมัครเป็นลูกจ้างประจำที่กรมวิชาการในช่วงที่กำลังเรียนพาณิชยการบัญชีที่กรุงเทพฯ รับหน้าที่เป็นผู้แปลและเรียบเรียงแบบเรียนสำหรับ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ภาพที่ 11 หน้า 109) ทำให้ท่านได้รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่

ในกรมวิชาการได้รับความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างมาก ท่านได้ใช้เวลาทำงานที่กรุงเทพฯ ประมาณ 5 ปีเศษ ได้กลับสมัครงานที่ปัตตานี บรรจุเป็นข้าราชการวิชาสามัญในตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้า การศึกษาประชาชนจังหวัดปัตตานีเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2531:8) (ภาพที่ 12 หน้า 110)

ในช่วงที่ท่านทำงานเป็นผู้ช่วยฯ ที่ปัตตานีนั่นท่านมีโอกาสดำเนินการเลือกให้ไปเรียนวิชาการประชาสัมพันธ์หลักสูตร “ฝ่ายอำนวยการ” รุ่นที่ 4 ณ โรงเรียนกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นก็ได้รับเลือกเป็นล่ามในการสัมมนาถ้ำน่าน 4 จังหวัดภาคใต้ และ ในปี พ.ศ. 2505 ได้รับเลือกเป็นผู้แทนของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เพื่อไปดูแลประชาชนชาวไทยมุสลิมที่ไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ท่านก็เลยถือโอกาสประกอบพิธีฮัจย์ไปด้วยพร้อม ๆ กัน (ภาพที่ 13 หน้า 111) และในปีเดียวกันท่านได้ไปศึกษาดูงานที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์(ภาพที่ 14 หน้า 112) กลับมาก็ไปดูงานต่อที่ประเทศฟิลิปปินส์(ภาพที่ 15 หน้า 113) และต่อมาทางรัฐบาลได้คัดเลือกให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการไปประชุมสัมมนาปฏิบัติการที่ประเทศอินโดนีเซีย (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ 2531: 9-13) (ภาพที่ 16 หน้า 114)

อารีเฟน อับดุลกาเดร์ ได้ให้ข้อมูลว่า จากการที่ท่านเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ดีต่อประเทศชาติ และมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องทางกระทรวงศึกษาธิการได้ย้ายท่านไปเป็นหัวหน้าหน่วยการศึกษาประชาชนของจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2506 ครั้งหนึ่งในช่วงท่านทำงานเป็นล่ามให้กับชาวอเมริกันคนหนึ่ง ท่านพอใจกับการใช้ภาษาอังกฤษของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ จึงช่วยหาทุนได้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา ในสาขาทางการศึกษาผู้ใหญ่ โดยมูลนิธิอาเซียเป็นผู้ให้ทุน จนสำเร็จการศึกษาถึงระดับปริญญาโท จากมหาวิทยาลัย ฟลอริดาสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา (ภาพที่ 17 หน้า 115)

หลังจากที่ท่านจบการศึกษาในระดับปริญญาโทท่านได้กลับมาทำงานต่อที่จังหวัดยะลา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ท่านได้รับทุนไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยฟลอริดาสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา พร้อมๆ กันนั้นท่านได้พยายามผลักดันและให้การสนับสนุนเพื่อนๆ ที่มีผลงานทางการศึกษาผู้ใหญ่ไปศึกษาด้วยกันถึง 3 คน ระหว่างที่ศึกษาอยู่ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ การฝ่ายบริหารของคณะศึกษาศาสตร์และได้รับเชิญเป็นสมาชิกสมาคมนักการศึกษาเกียรตินิยมแห่งสหรัฐอเมริกา (Kapa Delta Pi) ได้รับปริญญาเอก Doctor of Philosophy in Program Design and Management of Post Secondary Education with emphasis on the issues of Adult Non-Formal Education (การวางรูปแบบและการบริหารการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งการศึกษาผู้ใหญ่ด้วย) (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2531:18) (ภาพที่ 18 หน้า 116)

2.5 ชีวิตการทำงาน

2.5.1 การเป็นศึกษานิเทศก์

จากจุดนี้ท่านได้เริ่มมีการเตรียมพื้นฐานสำคัญทางด้านวิชาการ คือ 1. ได้จัดการสำรวจสภาพการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกโรงเรียนทั่ว ๆ ไปในเขตการศึกษา 2. จัดทำการวิจัยวิธีสอนภาษาไทยที่เหมาะสมกับสภาพประชาชนในพื้นที่เขตศึกษา 2 และ 3. วางโครงการประชาสัมพันธ์ (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2530 : 99) (ภาพที่ 19 หน้า 117)

หลังจากที่ได้รับข้อมูลจากสำรวจและวิจัยแล้วท่านศึกษานิเทศก์ฝ่ายการศึกษาผู้ใหญ่เขตศึกษา 2 ได้วางโครงการเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้ (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2530 : 102)

1. โครงการประชาสัมพันธ์

เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ดีต่องานการศึกษาผู้ใหญ่แก่บุคคลในสถาบันแก่สถาบันอื่น ๆ แก่ประชาชนที่เกี่ยวข้อง แก่ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงาน และแก่ประชาชนทั่วไป ได้ออกอากาศเผยแพร่ทางวิทยุ ททบ.5 ปีตธานี ปชส.ยะลา โทรทัศน์ช่อง 10 หาดใหญ่ ได้ริเริ่มสอนภาษาไทยทางวิทยุ กรป.กลาง จังหวัดนราธิวาส จัดพิมพ์เอกสารพับแจกในเขตศึกษา 2 โดยทำต่อเนื่องตลอดมา

2. โครงการผลิตเอกสารวิชาการการศึกษาผู้ใหญ่

ได้แปลเอกสารวิชาการการศึกษาผู้ใหญ่เผยแพร่ แก่ผู้เข้ารับการอบรม ผู้บริหารการศึกษาผู้ใหญ่ พิมพ์ ตำรา และคู่มือการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ แจกจ่ายในเขตศึกษา 2 และสถาบันวิชาการทั่วประเทศด้วย

3. โครงการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จัดอบรมเจ้าหน้าที่การศึกษาประชาชน อบรมศึกษานิเทศก์อำเภอ ศึกษานิเทศก์ ฝ่ายการศึกษาผู้ใหญ่ ในเขตศึกษา 2 ประชุมอบรมครูอาชีวะ ศึกษาผู้ใหญ่ ประจำที่และเคลื่อนที่ อบรมครู ศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับต่าง ๆ

4. โครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่สาธิตและวิจัยวิธีสอน

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก มูลนิธิอาเซีย เริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2514 เพื่อทดลองการศึกษาผู้ใหญ่ขั้นสืบเนื่อง โดยใช้วิธีสอนให้รู้จักการเรียนแบบค้นคว้าและการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา เรียกว่า (Demon striation center) และทำการวิจัยวิธีสอนภาษาไทยแก่ผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้

ตลอดระยะเวลาที่ได้ทำงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์เขต 2 ฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการพัฒนาเป็นลำดับและมีผลนำไปสู่ความสำเร็จที่น่าพอใจอย่างมาก

งานออกตรวจเยี่ยมโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญนอกศูนย์ฯ และ โรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามที่ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

การตรวจเยี่ยมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเห็นเพื่อประสานและเสริมสร้างความเข้าใจตรงกัน ในด้านการทำงานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักศึกษา งานจัดโปรแกรมการเรียน เทคนิคการสอน

อุปกรณ์ ของครู และการประเมินผล สำรวจการออกกลางคันของนักศึกษา ตลอดจนแผนก ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักศึกษาใหม่ในแต่ละเทอม ซึ่งงานเหล่านั้นต้องทำด้วยอุดมการณ์จึงจะ ได้ผลเพราะต้องออกนอกพื้นที่ป่าเขาถ้ำเนาไพรจึงสำเร็จ

งานเร่งรัดการจัดกลุ่มสนใจ ด้านอาชีพ วัฒนธรรม และสันตนาการ เป็นงานที่ทำท่าย เพื่อ เป็นกำลังใจแก่วิทยากรที่สอนและผู้เรียนโดยทั่วกัน

งานติดตาม ทดสอบผู้เรียนพูดภาษาไทยทางวิทยุความสำเร็จที่ได้กล่าวมาเป็นความสำเร็จ ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือร่วมใจพัฒนาระบบการศึกษาที่เขตการศึกษา 2 รับผิดชอบร่วมกับ บรรดาโต๊ะครู ครูบาอาจารย์ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่การศึกษาทุกระดับ

ในช่วงที่ครู โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ รับหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์อยู่นั้นท่านพยายามใช้ ความรู้ความสามารถ และพยายามใช้ความคิดเท่าที่มีอยู่เพื่อสานต่องานของ ดร.แปลก ศิลปกรรม พิเศษ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการเขตในสมัยนั้นพอสรุปได้ดังนี้

1. เสริมสร้างงานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพดียิ่งๆ ขึ้นไป ใน ด้านการบริหารในด้านการเรียนการสอน และการกลับไปพัฒนาพื้นที่ให้เจริญ เป็นการแบ่งเบาภาระ ของรัฐในการจัดการศึกษา และการสนองตอบความต้องการของประชาชนที่แท้จริงด้วย

2. ท่านพยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องกิจกรรมในด้าน วัฒนธรรมในโรงเรียน ได้ พิธีไหว้ครู การจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย พิธีถวายบังคมกำหนดรูปแบบที่เป็นรูปธรรมในการ ปฏิบัติระหว่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยเชิญผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือ และร่วมกันตัดสินใจ โดยไม่ปล่อยอย่างไร้ความรับผิดชอบ

3. ท่านพยายามค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ในการสอนภาษาและพบว่า ผู้ที่สามารถใช้สองภาษา ได้ภายในอายุ 13 ปีนั้นมีความสามารถในการปรับตัวเองและในการแก้ปัญหาดีกว่าคนรู้เพียงภาษา เดียว

4. ท่านได้พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนสายอาชีพ เพื่อนำไปประกอบ อาชีพในอนาคต เช่น ช่างตัดผม ช่างตัดเสื้อ ช่างไฟฟ้า และภาคเกษตรกรรมด้วย

2.5.2 การเป็นหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

งานการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการขยายงานและพัฒนาระบบการบริหารใหม่ คือ เมื่อกลางปีงบประมาณ พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการประกาศตั้งศูนย์การศึกษา ประชาชนจังหวัดยะลาขึ้น ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2520 กรมสามัญศึกษาได้แต่งตั้งให้นายโมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ไปปรึกษาการตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลา (โมหัมมัด อับดุล กาเดร์ 2530:105) (ภาพที่ 20 หน้า 118)

นับเป็นปรากฏการณ์อันยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งของชีวิต นายโมหัมมัด อับดุลกาเดร์ สืบเนื่อง มา จากท่านเป็นผู้ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ความใฝ่ฝันและตั้งใจจริง ในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ตลอดระยะเวลา 7 ปี ที่ท่านได้ปฏิบัติในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ท่านได้ทำให้ระบบการศึกษาในเขต การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ สร้างความก้าวหน้าทางการศึกษามากมาย ทำให้บุคคลได้รับการอบรม ฝึกทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยกระดับครูผู้สอน ท่านได้ให้ความสำคัญและหา แนวคิดที่เหมาะสมกับสถานการณ์มีการวางกฎระเบียบต่าง ๆ เช่น โครงการต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าว มาแล้ว

หลังจากที่ท่านได้บริหารได้ 2 ปีเศษ ๆ ทางกรมสามัญศึกษา ได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อและ สังกัดของหน่วยงานนี้ขึ้น กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติฉบับ 213 มาตรา 8 (5) ได้ประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนกับ กระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2522 ขึ้น ศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลา ได้เปลี่ยนชื่อ และสังกัด เป็นชื่อ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ

ภารกิจหลักของงานการศึกษาคือการจัดการเรียนการสอนแก่ประชาชนนอกรโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพ และรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้นเพื่อเพิ่มเกียรติในสังคม เพิ่ม รายได้ เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจแก่ตนเองและผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจและสังคม หรือเรียกว่า การสร้างฐานะและประสบการณ์ การเรียนรู้ยังมีระบบและ ต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นอกรโรงเรียนให้เป็นผู้ผลิตที่ดีของสังคม (ศูนย์การศึกษานอก วิทยาลัย มปป. : 74)

งานที่ท่านได้กระทำไปนั้นพอสรุปได้ดังนี้

วิจัยเทคนิคการสอนภาษาไทย แก่ชาวไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทยไม่ได้ เพื่อให้เรียบง่าย และ ได้ผลดีซึ่งสามารถนำไปใช้ทั้ง 4 จังหวัดภาคใต้

สำรวจความต้องการและจัดทำแบบเรียนพิเศษสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่เบื้องต้น โดยใช้ อักษร ไทยเขียนคำยาวสำหรับบทนำ ทำแบบฝึกหัดภาษาไทย แบบฝึกหัดเลขแบบบูรณาการ และ จัดทำคู่มือ การสอนกระบวนการ “คิดเป็น” อย่างได้ผล (ภาพที่ 21 หน้า 119)

ริเริ่มการสอนพูดภาษาไทยทางวิทยุ ด้วยการสำรวจความต้องการจัดทำหลักสูตร ใช้เทคนิค การมีส่วนร่วมและกระบวนการ “คิดเป็น” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ประสบผลสำเร็จสูงสุด มีผู้ฟังรายการ จากการสำรวจปี 2525 คือ 550,000 คน คลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ออกอากาศ 3 สถานี คือ ปชส. ยะลา, กรป. 912 นราธิวาส และททบ. 5 ปัตตานี (ภาพที่ 22 หน้า 120)

ศูนย์การศึกษานอกรโรงเรียนจังหวัดยะลา เป็นศูนย์ฯตัวอย่างทางวิชาการ และการบริการที่ เติบโตเร็ว บริหารได้อย่างกว้างขวาง มีรายได้เป็นเงินบำรุงการศึกษาปีละ 600,000 บาท ตั้งแต่ปี 2524

เริ่มใช้กระบวนการคิดเป็น ในการสอนวิชาชีพ ตั้งแต่ปี 2544 ช่วยให้นักศึกษาเห็นช่องทาง ประกอบอาชีพชัดขึ้นมาก เป็นศูนย์ที่มีนักศึกษาสมัครเข้าเรียนวิชาชีพมากที่สุด (ภาพที่ 23 หน้า 121)

คิดค้นและจัดทำแบบฟอร์มการติดตามผลการศึกษานอกโรงเรียน (Mentoring Tools) ทุก รูปแบบ เพื่อป้องกันการบริการผี (การจัดหลอกเพื่อเบิกเงิน)

คิดขั้นตอนสำคัญในการควบคุมการหยุดกลางคัน (Drop out)

เป็นแบบอย่างในการยกฐานะแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดภาคใต้ ใน ภาคใต้ทั้งหมดและทั่วประเทศ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.ยะลา, 2533: 41)

การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบนอกโรงเรียนนั้น นับเป็นการบริหารที่ยากลำบาก มาก ซึ่งต้องรับรู้ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อความสะดวก และไม่สะดวกของ แต่ละพื้นที่ ที่ไม่เหมือนกัน เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพสังคม สภาพทางจิตวิทยา สภาพทาง เศรษฐกิจ และสภาพที่ต้องใช้วิธีการพิเศษ แต่ด้วยการที่ท่านเคยมีประสบการณ์ในด้านนี้มากจึง สามารถฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นได้ อาศัยที่ต้องคิดค้นหลักการและมีวิธีการที่เชื่อถือได้และเหมาะสม เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (การเรียนการสอน) แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย และได้รับการยอมรับและลดความยากลำบากในการเรียนการสอน ภาษาที่สอนหรือภาษาไทยเป็น ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ และท่านได้กล่าวอีกว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น แตกต่างกับการจัดการศึกษาในระบบมาก คือ

1. ผู้ใหญ่จะไม่คืนรนเล่าเรียนในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกโรงเรียนใด จนกว่าเขาจะเข้าใจประโยชน์ที่เขาจะได้จากโครงการนั้น ๆ เข้าจึงจะเสียสละเงินที่เขาหามาด้วยความเหนื่อยยาก และเสียเวลาที่เขาจะพักผ่อนมาเรียน มาใช้จ่ายในการเรียนการสอนของเขา ดังนั้น ผู้จัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงต้องมีความสามารถในการบอกกล่าว การแนะนำ การหาผู้เรียน จน เขาตัดสินใจเข้าเรียนด้วยความเข้าใจและสมัครใจ

2. เมื่อผู้ใหญ่เข้ามาเรียนแล้ว ถ้าการสอนไม่ดี ไม่สนุก ไม่เห็นผล ผู้ใหญ่จะหยุดทันที และ จะ

ไม่มาเรียนอีก โดยอ้างว่า ไม่ว่าง ไม่สบาย ไม่สะดวก ฯลฯ ดังนั้นผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่ที่ดี ต้องเข้า วิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ สามารถทำให้ผู้เรียน อุ่นใจ มั่นใจ และได้ความรู้จริง จึงจะเรียนจบหลักสูตร

3. ความล่าช้าใด ๆ ในการบริหารด้านการเงิน ด้านหลักฐาน ฯลฯ จะทำให้ผู้เกี่ยวข้อง ท้อถอย

ความรวดเร็ว ความถูกต้องในด้านการเงิน ด้านธุรการ การเสนอสนองการจัดการต่าง ๆ จะช่วยให้ ผู้เกี่ยวข้องมีกำลังใจ ด้านหลักฐาน เช่น ประกาศนียบัตรต้องถูกต้องและตรงเวลาการที่จะให้งาน รวดเร็วถูกต้อง ในขณะที่มีงานมากเกินกำลังคนอยู่แล้วนั้น จะต้องมีผู้เสียสละ ทรากคร่าต้องทำงาน เต็มความสามารถในเวลาและนอกเวลาบ้าง ในศูนย์และนอกศูนย์ด้วยในพื้นที่ที่มีงานการศึกษานอก

โรงเรียนทั้งจังหวัด ต้องกล้าต้องเสี่ยงอันตรายในเวลาค่ำมืดบ้าง ฯลฯ งานการศึกษาออกโรงเรียนจึงจะสำเร็จ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา, ม.ป.ป)

ในช่วงที่ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ บริหารอยู่สามารถที่จะเห็นงานเด่นๆ อยู่หลายงาน ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างในที่นี้ มี 2 ตัวอย่าง

1. งานโสตทัศนศึกษา เป็นงานที่จะต้องใช้อุปกรณ์ และใช้เป็น เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพสไลด์ พร้อมรถยนต์ เพื่อออกไปประชาสัมพันธ์ บอกกล่าว บริการการศึกษาผู้ใหญ่ที่จะเปิดหรือเปิดแล้วเพื่อแนะแนว ชี้ให้เห็นประโยชน์ของโครงการต่าง ๆ ตลอดจนการใช้เป็นสื่อการสอน การถ่ายทอดความรู้เรื่องการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย การสาธารณสุข การเกษตร เป็นต้น แก่ประชาชนในเมืองและในชนบท ภารกิจที่สำคัญของงานการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การจัดหาผู้ใหญ่เข้าเรียน การรู้จักใช้วิธีจัดหาผู้ใหญ่เข้าเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นความสำเร็จเบื้องต้น เพราะโดยปกติแล้ว ผู้ใหญ่จะไม่สมัครเข้าเรียนในโครงการศึกษาผู้ใหญ่ ดังนั้นเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้กล่าวมานั้นถือว่าเป็นส่วนช่วยในจัดหาประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนมากขึ้น (ภาพที่ 24 หน้า 122)

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนยะลา ภายใต้การบริหารของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ เชื่อมมั่นในงานโสตทัศนศึกษาต่อการประชาสัมพันธ์ การแนะแนวและการใช้เป็นสื่อภาษาที่ดี จึงได้จัดสรรอุปกรณ์ กำลังคน และเตรียมการด้านเนื้อหาโดยกำหนดหัวข้อ เทคนิคการใช้เสียง กำหนดพื้นที่ในแต่ละหมวดอย่างชัดเจน ตลอดจนการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของงานโสตทัศนศึกษา จึงเกิดผลเป็นที่ประจักษ์ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา มีนักศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา, ม.ป.ป.)

2. งานเทคนิคการสอน โดยธรรมชาติแล้วนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มักจะมีการหยุดกลางคัน คือ จำนวนที่เข้ากับจำนวนที่จบไม่เท่ากัน การคงนักศึกษาหรือการป้องกันไม่ให้หยุดกลางคันนั้น ท่านใช้เทคนิคอยู่หลายประการ เช่น ต้องจัดบรรยากาศที่น่าเรียน น่าศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง และการที่จะให้นักศึกษามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงนั้นต้องเป็นการเรียนที่เป็นคณะ (Team Learning) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม โดยเน้นกระบวนการ “คิดเป็น” ส่วนจะทำให้เกิดความมั่นใจในความรู้เห็นช่องทางทำมาหากิน ควรเน้นการแข่งขันทักษะ ทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทยให้เกิดความถนัด ความประณีต ความมั่นใจในการที่จะประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน (ภาพที่ 25 หน้า 123)

อีกโครงการหนึ่งที่ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ได้พยายามวางกรอบรูปแบบจนสำเร็จในเวลาที่รวดเร็ว คือ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เป็นโครงการพัฒนาคนแบบ

เบ็ดเสร็จของโครงการศึกษานอกโรงเรียนที่มุ่งช่วยคนที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ในชนบท และในพื้นที่ทุกคนให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น เป็นการศึกษานิวโนมให้ผู้เรียนได้แนว การพัฒนาอาชีพ พัฒนาความคิดในหน้าที่พลเมืองดี พัฒนาความสามัคคี รวมไปถึงการอ่านออก เขียนได้ อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน โครงการครูเบ็ดเสร็จนี้ในการ ทดลองใช้ทฤษฎีศึกษาผู้ใหญ่ให้เกิดผล และเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกประเทศ ดังที่ “ซุม” ได้เขียนลงในไทยรัฐ ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2524 ว่า “โครงการหนึ่งที่ดังมากและดัง ถึงระดับนานาชาติด้วย คือ โครงการครูเบ็ดเสร็จของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา” โครงการของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ผู้อำนวยการโครงการซึ่งเป็นคนไทยเหมือนคุณ เหมือนผม

นอกจากนี้ยังมีโครงการใหม่สำหรับชาวไทยโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างน้อยนักที่จะได้มีการประชุมสัมมนาด้วยความพยายามของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ จัดให้มีการอบรมครูสอนผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ 3, 4 และ 5 โดยใช้สูตร M 44 วิธีการอบรมสูตร M 44 นี้ จะต้อง

1. เน้นการวางตัววัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. เน้นให้นักส่วนผสมของ ความรู้ และค่าน้ำ แทนการบรรยาย ให้มีการสาธิต และฝึกทักษะอย่างทั่วถึง และให้มีการอภิปราย เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และให้เกิดทัศนคติ
3. เป็นกิจกรรมมนุษย์สัมพันธ์
4. เป็นการพึ่งตนเอง
5. เน้นการเตรียมงาน

ผลการประชุมอบรมสูตร M.44 จากการประเมินในรูปแบบของการแสดงความรู้สึกของแต่ละคนดังต่อไปนี้

อาจารย์จำลอง ศรีเลขา อาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนประจำจังหวัด นราธิวาส ครูใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่ นราธิวาส เฉลี่ยอายุพวกเราที่มาประชุมนี้ 40 ปี บวกกับอายุของผมอีก 50 เท่ากับผมมีประสบการณ์ 90 ปี ทั้ง ๆ ที่อายุจริงของผมเพียง 57 ปี การประชุมครั้งนี้ความคิดเห็นไม่ได้ผูกขาดโดยวิทยากรฝ่ายเดียว เพราะสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน ถ้าหากวิทยากรเป็นผู้ใหญ่ฝ่ายเดียว คงจะเบื่อและซ้ำ ๆ กัน และอาจมีทัศนคติที่ไม่ดี ความผิดพลาดเก่า ๆ คือ การให้วิชาอย่างเดียวไม่ฝึกความคิด การประชุมอบรมแบบนี้อิสระสบายใจมีกิจกรรมมากมาย และกิจกรรมแทรกดีมาก อาจารย์อาทรมีเกมส์ดี ๆ อาจารย์โมหัมมัด เข้าใจประนีประนอม ธรรมดาอื่น ๆ เป็นกันเอง ขอขอบคุณอาจารย์สมจิตร ผมได้รับความฉลาดมากขึ้น

คุณชุมพล แก้วดาทิพย์ ครูโรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ยะลา ครูโรงเรียนผู้ใหญ่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

...ผมไม่เคยคิดว่าวิธีที่ดีจะทำได้ เช่นผู้เข้าประชุม 38 คน จะเป็นวิทยากรได้ทั้ง 38 คน แต่เลขาโมหัมมัดทำได้ ท่านใช้วิทยากร 38 คน อบรมสมาชิก 38 คน แล้วผลเป็นอย่างไร สมาชิกก็ยอมรับกันแล้วว่าได้ผลดี เอาครูคนเดียวสอนนักเรียน 50 คน สอนไม่ได้ เราจะเพิ่มครูในห้องเรียนได้อย่างไร วันนี้คือผลที่ได้จากการอบรมครั้งนี้ ผมเคยมาแล้วที่ Innotech หรืออะไรนี้ที่ใช้วิธีการอย่างนี้ แต่ไม่เคยเชื่อว่าจะใช้คราวนี้ ยอมรับว่า อาจารย์โมหัมมัด ทำได้ดีมาก

อีกท่านหนึ่ง จากคนที่ชื่อ อินทรรัตน์ ครูใหญ่ของโรงเรียนทุ่งใหญ่ ครูใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

“...การอบรมคราวนี้เป็นแนวคิดที่แปลก ผมเข้าใจว่าเป็นความคิดของ อาจารย์ โมหัมมัด การอบรมที่แล้วมาสงบมากผมนั่งหลับ แต่ครั้งนี้ผมได้รับความรู้จะนำไปใช้กับนักศึกษาได้...”

และอีกหลายคนที่พอใจกับหลักสูตร M 44 นี้ซึ่งเป็นแนวคิดของดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ (การประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน 2517 : 57 – 68)

(ไทยรัฐ 28 ตุลาคม 2523:13) ได้เขียนว่า ยะลา – ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา เปิดเผยว่า ทางศูนย์ได้ทำการอบรมครูสอนการศึกษาแบบใหม่ คือการศึกษาผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จ ระดับ 3 และของจังหวัดยะลา ที่ห้องประชุมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา และเสร็จสิ้นไปเมื่อวันที่ 22 ตุลาคมนี้ โดยมีผู้เข้าอบรมจำนวน 43 คน

การอบรมได้ผลดี โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าอบรมนำความรู้เกี่ยวกับการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามหลักสูตรเบ็ดเสร็จไปทำการสอนนักศึกษาให้เข้าใจ ตามหลักสูตรใหม่ ซึ่งรัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรใหม่นี้ได้รู้จักใช้ความคิด ซึ่งสามารถจะแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ และเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งหน้าสนับสนุนให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะเพื่อไปประกอบ อาชีพมากกว่าการออกไปเรียนต่อในระดับสูงต่อไป

นับว่าเป็นความสำเร็จอันใหญ่หลวงของการบริหารของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ที่ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการให้ความรู้และบริหารโรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างที่ประจักษ์ชัดจากการยอมรับของผู้เข้าอบรม และหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ได้ให้ความสำเร็จตลอดเรื่อยมา (ภาพที่ 26 หน้า 124)

2.5.3 การเป็นผู้อำนวยความสะดวกศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดคารุลอิมาน⁵(ภาพที่27หน้า 125)

⁵ ตั้งอยู่ที่บ้านบูเกะกละ หมู่ที่ 6 ตำบลบุคี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

หลังจากที่ท่านได้เกษียณอายุราชการเมื่อปี พ.ศ. 2536 เป็นช่วงที่ยาเสพติดกำลังระบาดและเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งไม่มีที่ท่าว่าจะได้รับการแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลงแต่ประการใด ยิ่งไปกว่านั้นปัญหายาเสพติดทั้งในแง่ปริมาณของยาที่แพร่ระบาดอยู่ในเมืองไทยรวมทั้งจำนวนคนติดยาเองก็ยิ่งเพิ่มขึ้นไปอัตราที่สูงอย่างน่าเป็นห่วงเพียงชั่วระยะเวลาไม่ทันครบปีสถิติผู้ติดยาทั่วประเทศได้เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้น จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจุดต่อแหลม เป็นจุดที่พักยาก่อนนำไปสู่ต่างประเทศ และเป็นจุดระบายเข้าไปในชุมชนผู้เฝ้าการศึกษา โดยเฉพาะชุมชนมุสลิมชนิตยต่างๆ เช่น เฮโรอีนและอนุพันธ์ของมอร์ฟีนชนิดต่างๆ ซึ่งได้ชื่อว่า มาตรการเลือดเย็นทำลายชีวิตผู้เสพยาอยู่ทุกขณะทุกนาที นอกจากนี้ยังมียาเสพติดประเภทต่างๆ แพร่ระบาดอยู่ทั่วไป อาทิ แอล.เอส.ดี เชโคโดนาล หรือเหล้าแห้ง ยาบ้า ยาขยัน กัญชา กระท่อม เป็นต้น

เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ ท่านได้รับขอเสนอจากหลายๆ องค์กร เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยก่อตั้งศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยความศรัทธาเริ่มของนายชูชาติ พูลศิริ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา และพี่น้องประชาชนในเขตตำบลบุคิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ก่อตั้งศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ภาพที่ 28 หน้า 126) บ้านดารุลอิมานขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2538 ซึ่งมีผู้ให้การสนับสนุนจากอดีตรองเลขาธิการ ปปส. ท่านวิสุทธิ สิงห์ ขจรวรกุล รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และผอ.ศอ.บต. ซึ่งได้รับงบประมาณจากมูลนิธิเหรียญบาทด้านยาเสพติด และงบ ปปส.บางส่วน ใช้ระบบการฟื้นฟูโดยกิจกรรมชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) ผนวกกับใช้ศาสนบำบัด (โมห์มัด อับดุลกาเดร์ , 2540 : 3)

2.5.4 งานควะหะห์⁶

งานควะหะห์เป็นอีกบทบาทหนึ่งของ ดร.โมห์มัด อับดุลกาเดร์ ที่ได้สละเวลาเพื่อสังคมมุสลิม โดยเฉพาะในการจะทำหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นบ่าวของพระเจ้าและเป็นสาวกของศาสดา มุห์มัด ซอลลอลลฮูออลัยฮิวซัลลัม ดังที่ท่านได้อธิบายความสำคัญของควะหะห์ในหนังสือ “มาควะหะห์กันเกิด” ว่า ในปลายศตวรรษที่สิบสามของอิระฮะห์ศักราช มุสลิมเป็นผู้ครองเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจและความดีเด่น ที่สูงส่ง แต่ทุกวันนี้เกียรติยศและความดีเด่นของอิสลามทุกด้านที่เคยเป็นแบบอย่างแก่ชาวโลก กำลังถูกทำลาย โดยมุสลิมเอง จนกลับกลายมาอยู่ในสภาพที่ล้มหลังล้มบาก ปราศจากอำนาจความเป็นมิตรต่อกัน ความรักซึ่งกันและกันลดน้อยถอยลงจนหาความจริงใจต่อกันยาก บ้างก็จมตายไปในสิ่งชั่วร้ายของสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เอาแบบอย่างของ

⁶ ควะหะห์ ภาษาอาหรับ แปลว่า เผยแพร่ บอกกล่าว เชิญชวน เรียกร้อง เตือนสติ กำจัดความผิด การปฏิบัติ การชุมนุมเดือนสดีผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามให้ละเว้นข้อห้าม เน้นการระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าและปฏิบัติธรรมร่วมกัน

ชนที่มีไข่มุสลิมสาเหตุสำคัญเพราะมุสลิมหลงกับความสุขและประโยชน์ส่วนตัว ขาดความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนา ละหน้าที่สำคัญ คืองาน อดะวะฮ์ ละทิ้งงานเผยแผ่ แม้แต่ชุมชนมุสลิมเอง

อดะวะฮ์คือ การชี้ชวนให้มนุษย์ไปสู่หนทางที่ปลอดภัย ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ด้วยการสร้างศรัทธา ต่อเอกภาพของเอกองค์อัลลอฮ์ ชูขานฮฺวาตาอาลา ละเว้นการตั้งภาคีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ปฏิบัติศาสนกิจตามซุนนะห์ (หนทางชีวิต) ของท่านนบีมุฮัมมัด ซอลลอลลฮูออลัยฮิวาลลัยม ละเว้นการปฏิบัติชั่ว อดะวะฮ์จึงเป็นวิญญาณของศาสนา ขณะนี้เราไม่มีนบีและไม่มีซอฮาบะฮ์ ดังนั้นประชาชาติปัจจุบันจะต้องสานงานสำคัญอันนี้ นอกจากการทำอีมะอะฮ์ คือ การทำความดีเฉพาะตัวแล้ว ยังต้องรับภาระงานอดะวะฮ์อีก เพราะจะทำให้มนุษย์สำนึกในพระคุณและความเมตตาของอัลลอฮ์ (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2527 : 2 – 3)

3. บั้นปลายชีวิต

ในบั้นปลายชีวิตของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ นับว่าเป็นผู้ที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงรักใคร่มากคนหนึ่ง ดังที่ฟาตา อับดุลกาเดร์ ได้กล่าวไว้ว่า

“เนื่องด้วยคุณพ่อมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวกับปอด มีอาการหอบอยู่ประจำ แล้วมาหนักตอนที่ท่านทำงานเกี่ยวกับงานอดะวะฮ์ และงานการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่คาร์ลุอีมานยะลา โดยที่ท่านทำงานทั้งวันทั้งคืนพร้อมกันนั้นก็ได้ทำการออกอดะวะฮ์ (เผยแผ่ศาสนา) อยู่เป็นประจำสุดท้ายท่านได้ล้มป่วยเมื่อกลับจากการบรรยายเรื่องยาเสพติดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน ในขณะนั้นท่านได้ย้ายไปอยู่บ้านใหม่ ที่ศูนย์มรภัตศวะฮ์ยะลา โดยเข้าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลยะลา เข้าๆ ออกๆ อยู่หลายครั้ง ต่อมาก็ส่งต่อไปที่โรงพยาบาล มอ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ 02.30 น. ของคืนวันศุกร์ ที่ 23 เมษายน 2542 ท่านได้เสียชีวิตลงอย่างสงบและในคืนเดียวกันนั้นศพของท่านก็นำกลับไปที่บ้าน และได้ทำพิธีละหมาดที่มีสยิดมรภัตศวะฮ์ยะลา โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณพันกว่าคน แล้วได้นำศพของท่านไปฝังไว้ที่กูโบร์ (สุสาน) โตะอาเยะฮ์ จะบังติกอ เมืองปัตตานี ตอนนั้นอายุท่าน 69 ปี (ปานดา อับดุลกาเดร์.สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2546)